

ZPRAVODAJ

PRACHATICKÉHO MUZEA
3/2014

Podzim 2014

VÝSTAVY:

HLAVNÍ BUDOVA - Velké náměstí 13

9. září - Umělci čistého srdce ze SNG Bratislava (do 2. 11.)

9. září - Konec starých časů (do 2. 11.)

Konec starých časů

horké léto roku 1914

Procházka nad městem, fotografie z počátku 20. století

V létě roku 1914 začala první větová válka. Válečný konflikt, který doslova proměnil celý svět. Po jeho skončení v roce 1918 bylo téměř všechno jiné; politické uspořádání, oblékání, mravy, hudba, pohled na život i žebříčky hodnot. Starý svět řší, pocházejících ze středověku, a tradičních staletých hodnot téměř zmizel a to, co přicházelo, sice slibovalo zárnou budoucnost, ale s velkou příměsí nejistoty a neodhadnutelného působení nových neznámých sil. Sto let od vypuknutí první světové války podnítilo v roce 2014 většinu muzejních institucí k nejružnějším výstavám, přednáškám a doprovodným akcím a Prachatické muzeum nezůstalo stranou. Jeho malá výstava Konec starých časů se však na tuto historickou událost dívá z poněkud jiného, netradičního úhlu. Nesnaží se představit rozsáhlý vojenský konflikt ani prezentovat jeho politické aj. důsledky, ale usiluje o komorní pohled na odraz světodějných událostí v mikrokosmu Prachatic a jejich okolí. Důraz je položen na atmosféru „bezčasí“ v létě 1914 mezi Sarajevským atentátem a vypuknutím války, kdy si nikdo neuvědomoval, že končí „staré časy“, které se po válečné vichřici již nikdy nevrátí, a že po válce bude svět úplně jiný.

Jaké bylo to dusné léto roku 1914, poslední léto staré Evropy a starého světa? Jaké bylo na jevišti evropských metropolí a aristokratických panovnických dvorů a jaké v provinčním prostředí pošumavských Prachatic? Na to se v skromném prostoru malé výstavní místnosti pokusila odpovědět tato výstava. Pomocí stručných textů a mnoha dobových fotografií je přiblížena atmosféra doby a kolekce krásných, nově konzervovaných exponátů přibližuje dobu před rokem 1914, ony „staré časy“, které holdovaly krásnu. Zněly v nich krásné operní a operetní melodie, v umění dozníval pozdní romantismus a historizující novoslohy a vládla oku lahodící secese. Lidé se pěkně oblékali a obklopovali se krásnými předměty ke své potěše i k užitku. Krásný harmonický a příjemný dojem byl víc než pohodlí a praktická užitečnost.

Výstavu doplnil figurální výjev, který připomněl tragickou událost v Prachaticích té doby. V prvních dnech světové války byl v prachatickém hotelu nalezen mrtvý hrabě Rudolf Wratislav z Mitrovic. Měl proříznutou krční tepnu. Hrabě byl dragounským nadporučíkem v záloze. Na důkladné vyšetřování nebyl čas, po celé Evropě již zněly výstřely a armáda měla jiné starosti. Dodnes nevíme, co se tu stalo. Tragický konec mladého šlechtice jakoby na prahu válečného běsnění symbolizoval odchod starých časů do propasti historie.

Umělci čistého srdce ze Slovenské národní galerie Bratislava

Výstava pod názvem Umělci čistého srdce byla výběrovou výstavou ze sbírky Slovenské národní galerie a je logickým vyústěním dlouhodobé spolupráce obou institucí. Autorkou výstavy je Katarína Čierna, dlouholetá kurátorka Sbírký insitního umění SNG, komisařkou Zdenka Oberfalcerová.

54 malířských a sochařských děl zastoupených 17 slovenskými a českými autory představuje poeticko-realistické, metaforické, lyrické a fantazijní polohy neškoleného umění. Obrázky a plastiky vycházejí z touhy samouků výtvarně se vyjádřit a vznikají pro jejich vlastní potěšení. Autoři svou tvorbu berou sice vážně, netvoří však pro byznys ani pro výstavní síně. Tvorba laiků, malířů instinktu, čistého či prostého srdce, moderních primitivů, nedělních nebo svátečních malířů, nebo jak jsou tvůrci naivního či insitního umění nazýváni, dává nahlédnout

Před slavnostním zahájením výstav

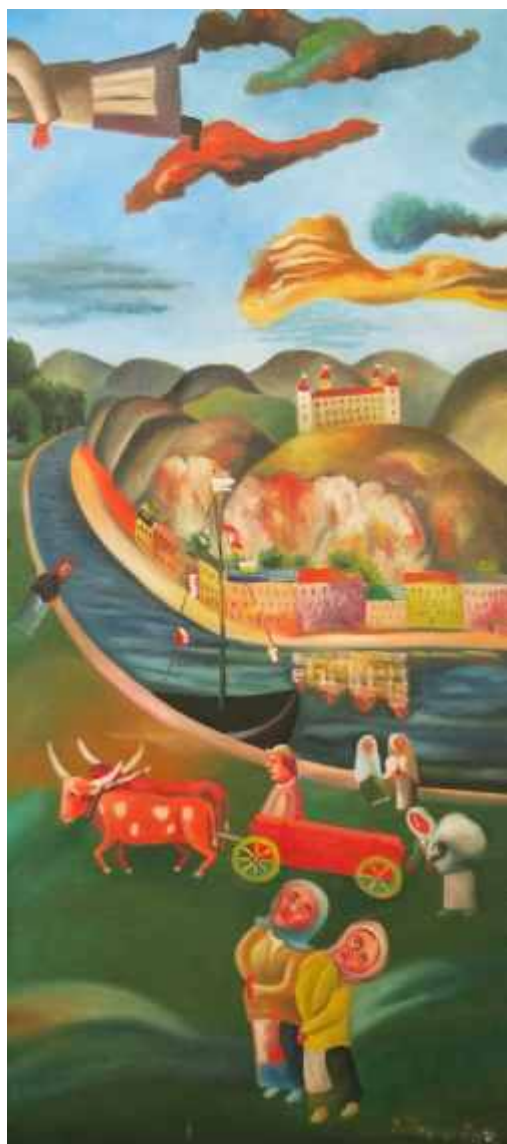

Jan Hruška: Náměstí II, 1968, olej na sololitu

do opravdového a přirozeného nitra člověka. Pro návštěvníka výstavy není zařazení tvorby jednotlivých autorů do určité skupiny rozhodující. Podstatné je, jak tato díla přijme, jak ho osloví, zda se v něm objeví těžko postižitelné souznění, možná i překvapivá sounáležitost. Pokud divák nepostaví sám v sobě nepřekonatelné překážky, může pro sebe nalézt to, co autoři do svých děl vložili: obdivuhodnou poetiku života v šedi všedního dne, nevyčerpatelný zdroj pozitivní energie pro unavenou mysl, pramen čisté vody pro vyprahlou duši.

Ľudovít Kochoľ: Jakubův sen

Ľudovít Kochoľ: Jakubův zápas s andělem

Černětice (pošumavské záměčky - 7.)

Na jih od Volyně se půvabná šumavská říčka Volyňka zvolna osvobozuje ze sevření zalesněných kopců a vtéká do širšího úsměvného údolí. Tam, kde se její tok definitivně stáčí k severu, rozložila na mírně stoupajícím návrší svá stavení ves Černětice. Na jižním okraji návsi vítá návštěvníka nízká dvoukřídlá budova zámku s hranolovou věží a hospodářským dvorem, který střeží majestátní postava ušlechtilého novofundlandského psa. V tomto idylickém krajinném zákoutí pod zalesněným Bukovcem hledíval ze zámeckých oken do kraje šlechtic, který byl posledním českým rytířem řádu svatého Václava.

Černětice - poloha zámku v krajině

Černětice vstoupily do historie poměrně pozdě, neboť nejstarší zmínka o nich pochází až z roku 1528, kdy si rod Řepických ze Sudoměře dělil své majetky. Ves tehdy patřila k předslavickému zboží a svým vývojem měla velmi blízko k nedalekým Zálezlům. Rytíři Zálezští z Prostého drželi Černětice v druhé polovině 16. století a dalším známým rodem, který se tu usadil, byli od přelomu 16. a 17. století Hýzrlové z Chodů. Ti tu přečkali bouře třicetileté války a po jejím skončení si ze tří pustých selských gruntů vybudovali vrchnostenské sídlo - panský dvůr, u kterého zřejmě ještě v průběhu 17. století vyrostl malý záměček. Když potom na samém sklonku 17. století koupil Černětice od Hýzrlů Jan Vojtěch Zádubský ze Schöntalu, stal se zdejší zámek dokonce na několik let střediskem celého Prácheňského kraje. Jan Vojtěch byl totiž v letech 1714-1724 hejtmanem tohoto kraje za stav rytířský a podle tehdejšího obyčeje sídlil krajský úřad na domovských zámcích právě vládnoucích hejtmanů. Do Černětic se sjížděli šlechtici, měšťané i poddaní, aby tu vyřešili své soudní i majetkové spory a vyslechli ortel z úst hejtmana Zádubského. Měl pověst vlídného a spravedlivého rozhodčího, který se např. dokázal zastat králováckých sedláků v jejich dlouholetém sporu s okolními vrchnostmi o lesy pod keltským hradištěm na Věnci.

Zádubští ze Schöntalu pocházeli ze západních Čech a původně sídlili na hradě Schöntalu u Černošína na Tachovsku. V 15. století vlastnili také ves Zádub u dnešních Mariánských Lázní a tvrz Chrančovice u Plzně. V 17. století se jedna

Černětice - velký sál s orientálními malbami

jejich větev uchytila na Strakonicku a spolu s Černěticemi tam získala také sousední statek Zálezly. Zřejmě nejvýznamnější člen rodu a již zmíněný prácheňský hejtaman Jan Vojtěch Zádubský zemřel v roce 1727 již na černětickém zámku. Zádubským se v malebném kraji nad Volyňkou zalíbilo a s větším i menším úspěchem hospodařili na Černěticích po celé 18. století. Jáchym Zádubský, který se rodového majetku ujal v roce 1778, prodal v roce 1791 Zálezly a naopak v roce 1802 koupil panství Mačice u Sušice s malým zámkem. V Černěticích přestavěl kolem roku 1820 zámek do dnešní podoby a největší sál v patře vedle věže dal vyzdobit pozdně rokokovými figurálními malbami s orientálními motivy. Zemřel ve vysokém věku v roce 1834 a svůj majetek rozdělil mezi svých pět synů.

Černětic se ujal Bedřich Jiří Zádubský ze Schöntalu (1789-1875), čtvrtý syn v pořadí. Narodil se v roce dobytí Bastily a své mládí prožil v pohnutých dobách napoleonských válek. Nijak se nevymykal z obrazu drobného venkovského šlechtice obrozenecké doby, ale jedna jediná událost mu zajistila místo v našich dějinách. V roce 1836 se na pražském hradě chystala korunovace českého krále. Nový panovník Ferdinand (jako rakouský císař I. a jako český král V.) nastoupil na trůn před rokem a jeho skutečně vládnoucí poradci kníže Metternich a hrabě Kolovrat za něj rozhodli, že nárok na české země potvrdí slavnostním přijetím koruny českých králů. Samotnému Ferdinandovi na tom příliš nezáleželo, neboť on vlastně ani vládnout nechtěl a mnohem raději by se někde v ústraní věnoval svým zálibám. Již svým zjevem - příliš velkou hlavou, nápadně krátkými končetinami

a podivně umístěnýma očima - nebudil dojem impozantního vládce a ani jeho duševní schopnosti nebyly nijak nadprůměrné. Byl však jen figurkou v soukolí dějin a rozsáhlé korunovační ceremoniály absolvovat musel.

Korunovace se odehrála 7. září 1836 v katedrále svatého Víta na Pražském hradě a navzdory mnoha nepříznivým okolnostem to byla poslední velkolepá demonstrace státoprávní svébytnosti českých zemí v rámci habsburského soustátí. Panovníka pomazal a korunoval pražský arcibiskup Ondřej Alois hrabě Ankvic a kromě duchovních hodnostářů mu naposled v našich dějinách asistovali dědiční úředníci z řad nejvyšší zemské šlechty, známí od dob vrcholného

středověku: dědičný hofmistr kníže Oltavián Kinský, dědičný truksas František kníže Colloredo, dědičný číšník hrabě Eugen Černín, dědičný kráječ Kristián hrabě Valdštejn-Vartemberk, dědičný mistr kuchyně Josef hrabě Vratislav, dědičný pokladník Ferdinand kníže Lobkovic, dědičný komorník nad stříbry František

starohrabě Salm Reifferscheid, dědičný korouhevník stavu panského Gustav hrabě Chorinský, dědičný korouhevník stavu rytířského Adam rytíř Woříkovský z Kundratic a dědičný strážce vrat Adam svobodný pán Mladota ze Solopysk. Naposled spočinula svatováclavská koruna na hlavě dědičného panovníka a naposled k svému vlastnímu starobylému účelu posloužily ostatní korunovační klenoty - žezlo, říšské jablko, meč svatého Václava, nádobky na posvátný olej a korunovační plášť. Naposled byly také rozdělovány a mezi lid rozhazovány zvláštní korunovační mince. Nálada Pražanů a ostatních návštěvníků Prahy a korunovace však přesto nebyla nejlepší. V zemi totiž zuřila jedna z posledních morových epidemií a také značná část české šlechty dala raději přednost bezpečným útočištím na venkovských sídlech před slávou na Pražském

Eduard Gurk: Korunovace Ferdinanda V. v roce 1836

hradě. Tradiční součástí korunovace českého krále bylo pasování nových rytířů řádu svatého Václava. Čerstvě korunovaný český král Ferdinand V. přistoupil ke každému kandidátovi a obnaženým svatováclavským mečem jej třikrát lehce udeřil na levé rameno. Poslední v řadě klečel Bedřich Jiří Zádubský ze Schöntalu a tak právě tento šlechtic z malého zámku u Volyně povstal po odchodu dobromyslně se usmívajícího panovníka jako poslední z rytířů řádu svatého Václava v českých dějinách. K další korunovací českého krále totiž již nedošlo a navzdory existenci řádně řádně zaregistrovaného royalistického sdružení Koruna česká k ní alespoň v nejbližší době s největší pravděpodobností nedojde.

Bedřich Jiří Zádubský se vrátil na svůj statek Černětice a hospodařil na něm ještě téměř čtyřicet let. Zemřel 11. dubna 1875 jako poslední mužský potomek svého rodu.

Jihočeské motivy na poštovních známkách (1945 - 1992) - I.

První jihočeské město, které se na poštovní známce po roce 1945 objevilo, byly České Budějovice. Znamka č. 810 České Budějovice - náměstí ze série Krásy našich měst 1. část s hodnotou 3 Kčs. Námět Cyrila Boudy zpracoval rytec Bohumil Roule.

Série známek Krásy našich měst 2. část, z níž jsme uvedli známku č 850 s motivem Staré radnice v Prchaticích, obsahovala ještě dvě známky zobrazující jihočeská města: č. 849 Tábor s hodnotou 30 h, kterou na návrh Václava Fialy zpracoval rytec Bedřich Housa a č. 851 Jindřichův Hradec s hodnotou 60 h, kde Fialův návrh zpracoval rytec Jan Mráček.

Další jihočeské motivy se objevily na dvou známkách ze série známek č. 1206-1216 vydané v roce 1961 k připravované Světové výstavě poštovních známek Praga 1962. Všechny známky navrhl vynikající malíř a grafik Cyril Bouda. Č. 1206 Přehrada Orlík s turbínou s hodnotou 20 h, rytec Jiří Švengsbír a č. 1208 Zámek Hluboká a třeboňský kapr s hodnotou 40 h, kterou rytecky zpracoval Jan Mráček.

Další jihočeský motiv se objevil v roce 1964 na známce č. 1362 Zámek Český Krumlov s hodnotou 1,80 Kčs. Návrh Václava Sivka zpracoval rytec Josef Herčík.

Skleněné negativy

Prachatické muzeum vlastní ve svých sbírkách několik desítek skleněných negativů z přelomu 19. a 20. století. Zatím nebyly zpracovány. V letošním roce po dohodě s ing. Petrem Bednarčíkem byly vybrané negativy na speciálním skeneru převedeny do podoby pozitivu. Objevily se zajímavé fotografie dokumentující nejen podobu Prachatic, ale i jiných lokalit v prachatickém okrese.

Zajímavostí je fotografie houslisty a významného houslového pedagoga Otakara Ševčíka (1852 - 1934) před Národním domem v Prachaticích zřejmě z let 1903-1905, či vyzdobená fasáda štítu usedlosti v Bošicích. Sbírka skleněných negativů bude následně zpracována a stane se součástí databáze, která bude obsahovat všechny dostupné fotografie, pohlednice, kresby zachycující podobu míst v okrese Prachatice.

Dětský prázdninový pas

Stalo se milou tradicí, že se Prachatické muzeum spolu s dalšími organizacemi zapojuje do aktivit Dětského prázdninového pasu. V roce 2014 to byly dvě akce. Veselý běh městem s úkoly s názvem Nežeňme se, nežeňme se, byl organizován ve spolupráci s Domem dětí a mládeže a navazoval na komentovanou prohlídku výstavy Čtyři svatby stačí, drahoušku. Odměnou všem zúčastněným byl nejen dobrý pocit z tužení těla i ducha, ale také sada na výrobu vlastní magnetky.

Děti plní zadané úkoly

Magnetky, které si účastníci vyrobili

Druhou akcí, pořádanou Prachatickým muzeem v rámci Dětského prázdninového pasu, bylo povídání s paní Vlad'kou o vinutých perlích. Vinuté perle, nazývané vinutky, vycházejí z tradice páteříků (skleněné korálky do růženců) a také základní technika zpracování je stejná. Jedná se o vinutí rozžhaveného skla na kovovou tyčku potaženou kaolínem. Paní Vlad'ka na vlastnoručně vinutých korálcích demonstrovala, kam až se technika vinutí posunula od dob jednoduchých páteříků.

Šperky z vinutých perlí mohou mít mnoho barev a vzorů

Paní Vlad'ka byla připravena na všechny zvědavé otázky

Proměny areálu bývalé mlékárny

Město Prachatice se neustále mění. Dochází k přístavbám, přestavbám, demolicím, renovacím i k výstavbě nových budov. Tyto změny Prachatické muzeum zaznamenává a dokumentuje nejen pro badatelské účely, ale také proto, aby naši potomci měli možnost nad těmito fotografiemi nostalgicky vzdychat, jak to za starých dobrých časů bývalo krásné. Jednu z největších změn v našem městě prodělal areál bývalé mlékárny. Proměnu tohoto v průběhu zhruba 18 měsíců zachycují tyto fotografie.

PUBLIKACE K ZAKOUPENÍ:

ZLATÁ STEZKA - Sborník Prachatického muzea

- ročník 14, 2007 (92,-Kč)
- ročník 15, 2008 (120,-Kč)
- ročník 16, 2009 (140,-Kč)
- ročník 17, 2010 (85,-Kč)
- ročník 18, 2011 (93,-Kč)
- ročník 19, 2012 (117,-Kč)

ZLATÁ STEZKA 1. Prachatice - státní hranice

- František Kubů, Petr Zavřel (280,-Kč)

ZLATÁ STEZKA 2. Vimperk - státní hranice

- František Kubů, Petr Zavřel (290,-Kč)

ZLATÁ STEZKA 3 Kašperské Hory - státní hranice

- František Kubů, Petr Zavřel (350,-Kč)

PŘÍBĚHY Z PLÁNÍ - Pavel Fencel, Jan Antonín Mager (40,-Kč)

KLOSTERMANNOVÉ NA ŠUMAVĚ - Jan Antonín Mager,
Pavel Fencel (30,-Kč)

KAPLE PRACHATICKA POHLEDEM GENEALOGA - Jan Antonín
Mager (65,-Kč)

RYTMISTR FRANZ WOLSCHANSKY - Jan Antonín Mager (35,-Kč)

KONTAKT:

Prachatické muzeum

Velké náměstí 13, 383 01 Prachatice

tel.: 388 311 419

E-mail: muzeumpr@prachatickemuzeum.cz

www.prachatickemuzeum.cz

Zpravodaj Prachatického muzea

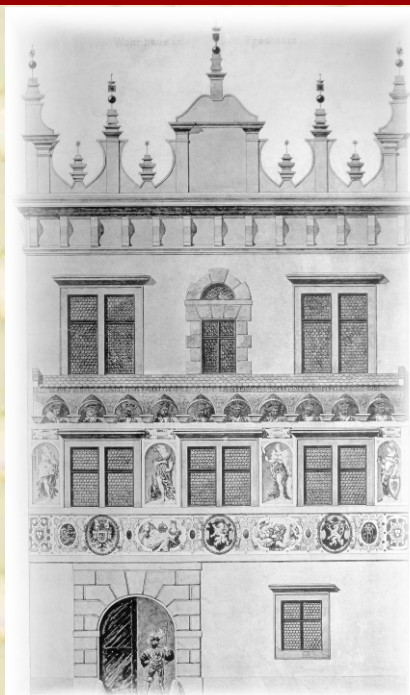
Text, foto: odborné oddělení PM

Grafické zpracování, tisk:

Zdenka Oberfalcerová

Vydalo: Prachatické muzeum 2014

Propagační tiskovina - neprodejné

KONEC STARÝCH ČASŮ

horké léto roku 1914

9/9 - 2/11 2014

Prácheňské muzeum, Velké náměstí 13, Prácheň - www.prachenskemuzeum.cz

**Titulní strana: 2524/79 - Keramická váza vyrobená v Dubí u Teplic
kolem roku 1910**